

דגם תשובות לשאלון עברית לבתי ספר דרוזיים, חורף נבצרים, תשפ"א, מס' 015381

לפניך דגם תשובות למבחן בעברית, הכולל הבנת הנשמע, הבנת הנקרא והבעה, לשון, תנ"ך ושירה. התשובות המפורטות כאן בתנ"ך ובשירה הן הצעה בלבד, והנבחן רשאי להשיב על השאלות בדרכו שלו. בכל מקרה יש לוודא שהתשובות מבוססות על הטקסט. בשאלות שמצוין בהן במפורש וכן בשאלות 14-18 בלשון יש להקיש במחשב את מספר הפריטים הנכונים. **שים לב:** שאלות 19-20 בלשון נבדקות באחוזים.

פרק ראשון — הבנת הנשמע, הבנת הנקרא והבעה

חלק א — הבנת הנשמע

שאלות 1-4

קטע השמע:

שלום מאזינים יקרים. שמי דוד. אתם מוזמנים להאזין לתוכנית "זהירות בדרכים".

היום נדבר עם רותי, חוקרת תאונות דרכים.

שלום רותי.

שלום דוד.

רותי, ספרי לנו בבקשה מה הם הגורמים העיקריים לתאונות דרכים.

יש שלושה גורמים לתאונות דרכים: גורם אחד הוא הגורם האנושי, כלומר מצבו והתנהגותו של האדם על הכביש.

גורם אחר הוא התשתיות, כלומר מצב הכביש שעליו נוסעים: תמרורים לא ברורים בכבישים, חוסר הפרדה בין נתיבים. הגורם השלישי הוא מצב כלי הרכב שבו נוסעים.

אם כן, רותי, אלה הגורמים לתאונות, אבל כיצד אפשר להילחם בתאונות הדרכים?

אפשר להילחם בתאונות הדרכים, אך זה דורש השקעה.

תוכלי לפרט?

בהחלט. הרשויות במדינה צריכות להשקיע יותר בתשתיות, כלומר הן צריכות לפעול לטיפול בכבישים ולדאוג לתחזוקת הכבישים. הרשויות גם צריכות לפעול כדי שהתמרורים בכבישים יהיו ברורים ותקינים.

יש דברים שהמשטרה יכולה לעשות כדי לצמצם את מספר תאונות הדרכים, רותי?

כמובן. המשטרה צריכה לאכוף את חוקי התנועה. המשטרה צריכה להגדיל את מספר ניידות המשטרה בכבישים ואת מספר מצלמות המהירות. פעולות אלה יכולות להקטין את מספר עבירות התנועה וכך לצמצם את מספר תאונות הדרכים.

מה בדבר הגורם האנושי שדיברת עליו קודם?

כדי לצמצם את מספר תאונות הדרכים צריך להכשיר את הנהגים לנהיגה נכונה ובטוחה בכביש. כדי שהנהגים ינהגו על פי החוק וכדי שהם ינהגו בסבלנות צריך לחנך אותם לכך. אם נחנך את ילדינו להיות סבלניים ונלמד אותם לנהוג נכון בכביש, אני חושבת שנוכל לצמצם עוד את מספר תאונות הדרכים.

ובכן, תודה רבה לך, רותי. אכן אני מקווה שהדברים האלה יעזרו לצמצם את מספר תאונות הדרכים.

תודה רבה לכם, מאזינינו.

נישמע בתוכנית הבאה.

תשובות לשאלות על קטע השמע:

1. על הנבחן להשיב מה הם, על פי דברי רותי, שלושת הגורמים לתאונות דרכים. (3x33.3%=100%)
גורם 1: הגורם האנושי
גורם 2: התשתיות
גורם 3: מצב כלי הרכב
2. בבדיקת שאלה זו יש להקיש 1 – לתשובה נכונה או 0 – לתשובה שגויה.
– השקעה בתיקון ובתחזוקה של הכבישים.
3. בבדיקת שאלה זו יש להקיש 1 – לתשובה נכונה או 0 – לתשובה שגויה.
– להגדיל את מספר מצלמות המהירות ואת מספר השוטרים בכבישים.
4. על הנבחן להשלים את המשפט הנתון. (100%)
לדברי רותי, חשוב להכשיר נהגים לנהיגה נכונה ובטוחה בכביש מכיוון שחינוך לנהיגה נכונה בכביש יכול לצמצם (עוד) את מספר תאונות הדרכים.

חלק ב – הבנת הנקרא והבעה

שאלות 5-12

5. בתשובה זו יש להקליד במחשב 0-2, על פי מספר הפריטים הנכונים שעליהם ענה הנבחן.
א. – העברת הזכות לשאוב מים לחברות מסחריות.
ב. – להזהיר מפני מסחור של מים.
6. בשאלה זו יש להקיש 1 לתשובה נכונה או 0 לתשובה שגויה.
– להשתמש במים אך לא לבזבז אותם.
7. על הנבחן להעתיק מן המאמר נימוק אחד לטענה שלא המדינה צריכה לספק מים לתושבים. (100%)
חברות המים מייעלות את משק המים ומונעות בזבוז של מים.
או: אין חלוקה יעילה של המים, ולכן נגרם בזבוז של מים.
8. על הנבחן להשיב מהו הנימוק של כותב המאמר להתנגדותו למסחור המים, על פי שורות 23-29. (100%)
הפרט מאבד בהדרגה את הזכות שלו לגישה למים מתוקים נקיים, ואילו החברות המסחריות הולכות ומתחזקות.
או: מים מתוקים הם אחד מן הצרכים הבסיסיים של האדם, והיכולת שלו להשיג אותם תלויה כיום במצבו הכספי.
או: אם לא ישתלם לחברות המים לשאוב מים ולספק אותם לתושבים, הזכות של האדם לגישה למים נקיים לא תתקיים.
9. על הנבחן להשיב אם הוא מסכים עם דעתו של כותב המאמר בנוגע לאחריות המדינה לספק מים לאזרחיה, ולנמק את תשובתו. (100%)
כן, אני מסכים עם דעתו של כותב המאמר. מדינה אינה מתנהלת על פי רווח והפסד, ולמדינה יש מוסדות שיכולים לדאוג לספק מים לכל האוכלוסייה. לעומת זאת חברות מסחריות מתנהלות על פי רווח והפסד, ואם הרווחים לא יספקו את המנהלים של חברת המים, לא תהיה להם סיבה מסחרית להמשיך לספק מים לתושבים. אין מי שיכול להבטיח כי לחברה מסחרית תהיה מחויבות מוסרית לספק מים. על כן יש סכנה שבשל מסחור מי שתייה תצטמצם הגישה של תושבים למים.
או:
לא, איני מסכים עם כותב המאמר. הסכנה של פגיעה בזכות האדם לגישה למים נקיים קיימת תמיד. צריך להיות מציאותיים ולהבין שבשל ריבוי האוכלוסייה בעולם אין לממשלות אפשרות לספק מים לכל האוכלוסייה, ודווקא מסחור המים מאפשר למספר גדול יותר של אנשים גישה למים.
10. **א.** – כמות המים שאנשים יכולים להשתמש בה בכל זמן. (100%)
ב. על הנבחן להעתיק ממאמר ב ביסוס לטענה הנתונה. (100%)
שילוב של חיידקים, ביוב, כימיקלים ופלסטיק מפחית את כמות החמצן במים, והופך אותם לרעל עבור בני האדם ועבור בעלי חיים וצמחים.
או: כדי להבטיח מים נקיים צריך לשקם את מקורות המים ואת הבארות ולסלק מהם את המזהמים.
11. על הנבחן להעתיק משורות 10-12 במאמר ב את ההסתייגות מן הטענה. (100%)
... אך יש סכנה שמתקן התפלה יפסיק לעבוד מסיבה כלשהי, ואז הספקת המים תיפגע.
12. בשאלה זו יש לספור את מספר הפריטים הנכונים 0-2, ולהקיש מספר זה במחשב.
א. – רוב האוכלוסייה תלויה לחלוטין במי תהום.
ב. – מים מתוקים הם צורך אנושי בסיסי.

13. **הבעה (16 נקודות)**

על הנבחן לכתוב חיבור על **אחד** מן הנושאים 1-2.
את החיבורים של הנבחנים יש להעריך על פי טבלת התבחינים שלהלן.

54%-0%	69%-55%	84%-70%	100%-85%	חלוקת נק'	תבחינים להערכה	
אין עמדה / העמדה אינה ברורה			הצגת עמדה ברורה בנושא	1.5 נקודות	עמדה	א. תוכן ומבנה 50% (8 נקודות)
הצגת נימוקים חלקיים או מהימנים חלקית או נימוקים שאינם קשורים לטענות – אין ביסוס / ביסוס חלקי / לא רלוונטי			הצגת נימוקים מהימנים והגיוניים הקשורים לטענה, ביסוס באמצעות דוגמאות, הסברים, ציטוטים	2.5 נקודות	הנמקה וביסוס	
לכידות רעיונית קלושה ביותר / אין לכידות, אין קישוריות או הקישוריות לקויה / אינה מתאימה			לכידות רעיונית מיטבית בחיבור כולו במגוון אמצעים: קשרים נכונים, חזרות לקסיקליות, אזכורים וכדומה.	2.5 נקודות	קישוריות ולכידות	
אין פתיח או יש פתיח עמום / מבולבל, אין הצגה ברורה וחד־משמעית של הבעיה / הקונפליקט			פתיח המסביר היטב את ה טענה . סגיר ובו מסקנה או המלצה	1.5 נקודות	פתיח וסגיר	
100%					סה"כ	
משלב לשון נמוך			משלב לשון בינוני-גבוה	2 נקודות	משלב לשון	ב. מבע 25% (4 נקודות)
אוצר מילים וצירופים דל			אוצר מילים וצירופים מגוון	2 נקודות	אוצר מילים	
100%					סה"כ	
משפטים שאינם תקינים: שימוש לא תקין במילות יחס וביידוע, שימוש לא תקין בצורות ובהצטרפויות בפועל ובשם			משפטים שהתחביר בהם תקין: שימוש תקין במילות יחס וביידוע, שימוש תקין בצורות ובהצטרפויות בפועל ובשם	שתי נקודות	תקינות תחבירית ולשונית	ג. תקינות 25% (4 נקודות)
אין הקפדה על מוסכמות כתיבה.			חלוקה נכונה לפסקאות	נקודה אחת	היצג	
ריבוי שגיאות כתיב ופיסוק				נקודה אחת	כתיב ופיסוק	
100%					סה"כ	

פרק שני – דקדוק (13 נקודות)

על הנבחן לענות על שאלה 14 **א** על שאלה 15 **א** על שני סעיפים בלבד משאלה 16. בפרק זה יש למנות את הפריטים הנכונים לכל שאלה, ולהקיש במחשב את סך כל הפריטים הנכונים שענה הנבחן. **שים לב:** שאלה 16 נבדקת באחוזים.

חלק א – הפועל שם העצם

שאלה 14 – מספר הפריטים הנכונים – 6.

א. (1) השורש: מ-ל-א

(2) התמלאו

ב. (1) השורש: ד-ו-ן

(2) לדון

ג. (1) השורש: י-צ-ב

(2) הציבה

חלק ב – תקינות

שאלה 15 – מספר הפריטים הנכונים – 8.

סעיפים א+ב.

(1) מכירים

נימוק: זו הצורה של בניין הפעיל בגזרת חסרי פ"נ.

(2) מגיבה

נימוק: זו הצורה של בניין הפעיל בגזרת נחי ע"ו.

(3) כיבסתי

נימוק: באותיות בג"ד-כפ"ת בראש מילה יש דגש.

(4) שוכחים

נימוק: זו צורת בינוני רבים של בניין פעל / קל.

(5) ישן

נימוק: זו צורת בינוני פועל של השורש י-ש-ן בבניין פעל / קל.

(6) מספרה

נימוק: זו הצורה התקנית של המילה (משקל המילה הוא מְקַטְלָה, משקל מקומות).

חלק ג – תחביר

על הנבחן לענות על שניים מן הסעיפים א-ד.

שאלה 16 – שים לב: שאלה זו נבדקת באחוזים.

א. (1) מחובר (100%)

(2) על הנבחן להשלים משפט על פי המשפט המקורי הנתון. (100%)

הרשויות בכמה מדינות בארצות הברית מקצות מים לתושבים, מפני שיש שם בשנים האחרונות בצורת קשה.

ב. על הנבחן לחבר את שלושת המשפטים הנתונים למשפט **אחד** באמצעות מילות קישור מתאימות. (100%)

צריך להקים מתקן התפלה עבור תושבי צפון הארץ, אף על פי שבשנה האחרונה עלה מפלס הכינרת, מפני שגם בעתיד יכולות להיות שנים יבשות.

ג. (1) מורכב (100%)

(2) על הנבחן להשלים משפט על פי המשפט המקורי הנתון. (100%)

אנשים יוכלו לשתות מים נקיים בתנאי **שחברות המים לא יחליטו על הפסקת השאיבה**.

ד. על הנבחן לחבר את שלושת המשפטים הנתונים למשפט **אחד** באמצעות מילות קישור מתאימות. (100%)

חופש הביטוי אינו הזכות היחידה במדינה דמוקרטית, אולם הוא אחת הזכויות החשובות בה, מפני שבזכותו אפשר לממש את כל הזכויות האחרות.

פרק שלישי – תנ"ך או שירה

על הנבחן לבחור: שאלה 17 (תנ"ך) או שאלה 18 (שירה) או שאלה 19 (שירה).

חלק א – תנ"ך

שאלה 17

- א. (1) על הנבחן להסביר לפי פסוקים ט"ו-ט"ז, כיצד נהג משה לנהל את ענייני העם. (100%)
משה נהג לנהל את ענייני העם באמצעות תיווך בינו לאלוהים. הוא שפט את העם והורה לו כיצד להתנהל על פי דברי אלוהים.
- (2) על הנבחן להשיב מה הן התוצאות של דרך הניהול של משה, שמהן יתרו חושש. (100%)
התוצאות שמהן יתרו חושש הן התעייפות של משה וקריסת המערכת המשפטית שהוא מנהל מול העם. משה אינו רק השופט של העם, הוא גם המתווך בין העם ובין אלוהים. כלומר התמוטטות משה תפגע בעם גם מבחינה אזרחית וגם מבחינה דתית.
- ב. (1) על הנבחן להסביר את ההדרגתיות במבנה שיתרו מציע. (100%)
יתרו מציע למשה שימנה מתוך העם שרי אלפים, שרי מאות, שרי חמישים ושרי עשרות, שישפטו את העם. העם יצטרך לפנות אל השרים השונים (השופטים), על פי דרגת הקושי בשיפוט. ככל שהבעיה קשה יותר, כך יש לפנות אל בעלי הדרגה הגבוהה יותר.
- (2) על הנבחן לפרט על פי פסוקים י"ט-כ"א את התפקידים שיישארו בידי משה לאחר הארגון מחדש של מערכת המשפט. (100%)
לאחר הארגון מחדש של מערכת המשפט יישארו בידי משה התפקידים החשובים להנהגת העם: משה יישאר המתווך בין אלוהים לעם ישראל, הוא יורה את דרכי האלוהים, תורתו ומצוותיו וישפוט רק בעניינים קשים במיוחד. משה יתפנה להיות המנהיג הרוחני של העם.
- ג. על הנבחן לציין מוסד או ארגון ששיטת הניהול שלו דומה לשיטה שהציע יתרו, להסביר מהו הדמיון בין שתי שיטות הניהול ומה הם היתרונות בשיטת הניהול של המוסד או הארגון שציין, ולנמק את דבריו. (100%)
צה"ל הוא ארגון המתנהל בשיטה הייררכית (מדרגית), כלומר יש בו מפקד עליון (הרמטכ"ל) ומתחתיו יש אנשים בדרגות נמוכות יותר, וכל אחד מן המפקדים שתחתיו אחראי לתחום אחר. בשיטה שיש בה דירוג אפשר לנהל את הארגון ביעילות מפני שהאדם שעומד בראש הארגון פנוי למלא את תפקידו, ואינו צריך להתפנות לעניינים שאינם קשורים לתפקידו, שהם שוליים מבחינתו, מכיוון שכל עניין שולי מטופל בדרגים הנמוכים יותר.

חלק ב – שירה

על הנבחן לענות על אַחת מן השאלות 18-19.

שאלה 18

רגע אחד / נתן זך

- א. על הנבחן להשיב מהי ההרגשה של הבן בשיר, להסביר ולהדגים את דבריו. (100%)
ההרגשה של הבן העולה מן השיר היא של החמצה: הבן מזכיר בבתי השיר רגע שבו כמעט היה מגע בינו לבין אביו, אך רק כמעט. המגע לא התקיים. בכך טמונה החמצה של הבן שלא הצליח לגעת באביו ולא לדבר עימו. הוא מרגיש שהיה יכול לגעת באביו ("יכלתי לגעת בשולי / אדרתו"), אך הוא החמיץ הזדמנות זו ("לא נגעת").
- ב. על הנבחן להסביר את הקשר בין הצירוף "רגע אחד" שבכותרת השיר ובין תוכן השיר. (100%)
אדם משתמש בביטוי "רגע אחד" כאשר הוא רוצה שהסובבים אותו יקשיבו לו, מכיוון שיש לו משהו חשוב לומר. הדובר־השר משתמש בביטוי זה גם כדי למשוך את תשומת הלב של הקוראים וגם כדי לבקש מהם הזדמנות נוספת: הדובר־השר היה צריך רק "רגע אחד" כדי שלא לחיות בתחושת החמצה שהוא לא הספיק לגעת באביו, והוא מבקש את הרגע הזה.
- ג. על הנבחן לבחור באחד מן האמצעים: דימוי או פסיחה, להדגים מן השיר את האמצעי שבחר, ולהסביר את תפקידו בהבנת משמעות השיר. ($2 \times 50\% = 100\%$)
דימויים: "ריק כמו ציפור"; "קשה כמו אבן"; "סהרורי כמו ים"
הדימויים מעניקים לדמות האדם שהדובר־השר מתאר נופך של ריחוק וניכור. המילים "ריק", "קשה" מסמלות חפצים או יצורים שאין בהם חיים.
פסיחה: השיר שופע פסיחות: "רגע אחד [...] אנה. אני / רוצה לומר דבר מה."; "יכלתי לגעת בשולי / אדרתו."; "מי יכול היה / לדעת מה שלא ידעתי."
שורות רבות בשיר מסתיימות בפסיחה, והמשפט גולש לשורה הבאה. לפסיחה חשיבות רבה בבניית תחושה של קיטוע, שהיא גם תחושה של ניכור – חוסר החיבור בין הבן לאביו. הפסיחה גם יוצרת תחושה של אי־סדירות: אין זרימה בשיר, והקיטוע הזה יוצר תחושת מועקה, שמתגברת כשהיא מצטרפת למילים המבטאות את תחושת החמצה של הבן.

שאלה 19

לתמונת אָמא / לאה גולדברג

א. על הנבחן להסביר על פי בתים 1-3 מה מאפיין את היחס של האם כלפי בתה, כפי שעולה מדברי הבת, להעתיק מכל אחד מן

הבתים 1-3 משפט אחד המעיד על היחס שציין, ולהסביר כל אחד מן המשפטים. (4x25%=100%)

על פי בתים (1)-(3), היחס של האם כלפי בתה הוא נתינה אין-סופית, סבלנות וסובלנות וכן הבנה אמיתית לנפש הבת, אמפתיה, אהבה בלתי תלויה בדבר וקבלה מלאה שאינה שופטת, מבקרת או מתערבת.

בבית (1) הדוברת אומרת על אימה:

"מלֹוה בדמעה ובחיוך מְנֹתֶרֶת". משפט זה מעיד על דאגה של האם לבתה ועל נתינה בלי גבול.

"ומעולם אינך שואלת: 'מי?'". משפט זה מעיד על קבלה של האם את התנהגות בתה, בלי להיות שיפוטית וביקורתית.

"תמונתך כה שלֹוה... קצת גאה...". משפט זה מעיד על סבלנות וסובלנות של האם כלפי הבת.

בבית (2) הדוברת אומרת על אימה:

"לא תמהת, לא רגזת, עת באתי אליך". משפט זה מעיד על קבלה בלי להיות שיפוטית.

"את הכל הבאת לי במו ידִיך". משפט זה מעיד על נתינה בלתי פוסקת.

בבית (3) הדוברת אומרת על אימה:

"ויותר ממני את היום זוכרת / את יגון ילדותי, ונפשך כבר פתרה". משפט זה מעיד על הבנה ואמפתיה.

ב. על הנבחן להסביר על פי השיר מהו היחס של הבת המתבגרת כלפי אימה, ולהדגים את דבריו מן השיר. (100%)

יחסה של הבת המתבגרת לאימה שונה לחלוטין מיחסה של האם אליה: היא אנוכית, מרדנית ותובענית ובאה בדרישות בלתי פוסקות לאימה. ברגעי משבר היא מצפה לתשומת לב מְרִבֵּית ולתמיכה בלתי מסויגת, אבל במרוצת חייה היא עצמה אינה מפגינה כלפי אימה את החום והאהבה שהיא מקבלת ממנה.

משפטים המעידים על תובענות ואנוכיות:

"לא תמהת, לא רגזת, עת באתי אליך / מדי יום ביומו ואמרת: "תני!"

"את הכל הבאת לי במו ידִיך / רק מפני שאני – אני"

משפטים המעידים על כפיות טובה והתעלמות:

"כן. אבוא רצוצה ולא אשאל לשלומך."

"לא אבכה בחיקך, לא אלחש: 'אמי!'"

ג. על הנבחן להשיב באיזו מן הטענות הנתונות הוא תומך, ולנמק את דבריו על פי השיר. (100%)

שתי השורות הנתונות דומות, ואינן מעידות על מתחים או על קשיים בין האם לבתה. להפך: שורות אלה מעידות דווקא על קשר בלתי אמצעי בין שתי הנשים. הן אינן זקוקות לדיבורים כדי להגיע לידי הבנה הדדית, בייחוד הבנה וקבלה מצד האם שמבינה הכול בלי מילים.

או:

יש בשורות אלה חזרה על רעיון, חזרה שהיא ביקורת של הבת כלפי עצמה על הדרך שבה היא מתייחסת אל אימה הטובה והסלחנית או יש בחזרה זו ביקורת כלפי האם על שלא התערבה כשהיה צריך להתערב, כפי שהבת מצפה, על שלא הייתה פעילה דייה ולא עזרה לה כשציפתה ממנה לעזרה.